

Carlo Cafiero, 1846-1892

Carlo Cafiero

ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Γεννήθηκε στην Μπαρλέτα της νότιας Ιταλίας από εύπορη και αριστοκρατική οικογένεια. Από πολύ νωρίς, σε ομοιότητα ίσως προς τον πατέρα του που στα νιάτα του ήταν Καρμπονάρος, έδειξε να διαφοροποιείται από το κοινωνικό και ιδεολογικό πλαίσιο των γονιών του και το 1864, σε ηλικία 18 ετών, έφυγε για την Νάπολη, όπου σπούδασε νομικά και στην συνέχεια για την Φλωρεντία, όπου εντάχθηκε στο διπλωματικό σώμα. Στις αρχές του 1870 βρέθηκε στο Παρίσι, καλεσμένος του συνομηλίκου του και καταγόμενου επίσης από την Μπαρλέτα ζωγράφου Γκιουζέπε ντε Νίτις (Giuseppe De Nittis, 1846 – 1884), ο οποίος αργότερα τον περιέγραψε ως «όμορφο νεαρό με πάθος για τις γυναίκες».

Ευρισκόμενος αργότερα στο Λονδίνο, συνειδητοποίησε την κοινωνική αδικία και το αυξημένο αίσθημα δικαιοσύνης που τον χαρακτήριζε τον έσπρωξε να εκδηλώσει ως πολιτική επιλογή του τον Σοσιαλισμό και την επανάσταση και ταυτόχρονα να απαρνηθεί τόσο την διπλωματική καριέρα του όσο και τον οικογενειακό του πλούτο.

Ήλθε σε επαφή με τους Μαρξ και Ένγκελς, προσχώρησε στην «Διεθνή Ένωση Εργαζομένων» («International Workingmen's Association», «Internationale Arbeiterassoziation») ή «Α Διεθνή» και του ανατέθηκε η μεταστροφή της πατρίδας του Ιταλίας από την ισχυρή επιρροή του δημοκρατικού πατριωτισμού του Γκιουζέπε Ματσίνι (Giuseppe Mazzini, 1805 – 1872) και του αναρχισμού του Μιχαήλ Μπακούνιν (Mikhail Alexandrovic Bakunin, 1814 – 1876) στον μαρξισμό.

ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΝΑΡΧΙΣΜΟ

Μετά όμως από λίγους μήνες αντι-αναρχικής δραστηριότητας στην Ιταλία για λογαριασμό των Μαρξ και Ένγκελς, γνωρίστηκε με τον νεαρό τότε αναρχοκομμουνιστή Ερρίκο Μαλατέστα (Errico Malatesta, 1853 – 1932), καθώς και με τους Κάρλο Γκαμπουτσί (Carlo Gambuzzi, 1837 – 1902, αναρχικό δικηγόρο από την Νάπολη, που είχε πολεμήσει το 1862 στην μάχη του Ασπρομόντε υπό τα δημοκρατικά λάβαρα του Γκαριμπάλντι), Καρμέλο Παλαντίνο (Carmelo Palladino, 1842 – 1886) και Γκιουζέπε Φανέλι (Giuseppe Fanelli, 1827 – 1877, που το 1868 είχε προσωπικά μεταλαμπαδέσει τον Αναρχισμό στην Ισπανία) και δεν άργησε, ιδίως υπό την επιρροή του τελευταίου, να αλλάξει πλευρά και να προσχωρήσει στον Αναρχισμό, ο οποίος άλλωστε κυριαρχούσε στα περισσότερα από 20 παραρτήματα της «Διεθνούς» που είχαν ιδρυθεί στις διάφορες πόλεις της Ιταλίας. Την ίδια εποχή η «Διεθνής», στην Διάσκεψη του Λονδίνου (17 – 23 Σεπτεμβρίου 1871) είχε κηρύξει τον πόλεμο στους «μπακουνικούς» με την απόφαση υπ' αριθμόν 9 που επιχειρούσε να μεταμορφώσει μία

κοινωνική τάξη, το προλεταριάτο, σε διαχωρισμένη πολιτική οντότητα: «το προλεταριάτο ως τάξη δεν είναι δυνατόν να δράσει παρά μόνο μετασχηματισμένο σε ξεχωριστό πολιτικό κόμμα».

Στις αρχές του 1872 ο Καφιέρο συμμετείχε στην ίδρυση και χρηματοδότηση της εφημερίδας «La Campagna», της οποίας υπήρξε τακτικός κειμενογράφος. Καθώς ο Μαρξ γινόταν ολοένα και πιο καχύποπτος για τις δραστηριότητες του Μπακούνιν, που από τον Αύγουστο 1867 είχε φύγει από την Ιταλία και εγκατασταθεί στην Ελβετία και ήδη είχε οργανώσει στην Γαλλία δύο αποτυχημένες εξεγέρσεις (την πρώτη στις 28 Σεπτεμβρίου 1870 με κατάληψη του δημαρχείου της Λυών από την ομάδα «Επαναστατική Ομοσπονδία των Κοινοτήτων» και την δεύτερη στις 1 – 3 Νοεμβρίου 1870 στην Μασσαλία από την ομάδα «Κομμούνα της Μασσαλίας» στην οποία ηγείτο ο Μπαστέλικα, προσωπικός φίλος του), ο Καφιέρο ήταν πια υποχρεωμένος να διαλέξει το ταχύτερο δυνατόν μία από τις δύο πλευρές. Έτσι λοιπόν, στα τέλη της άνοιξης του 1872 φρόντισε να συναντηθεί με τον ίδιο τον Μπακούνιν στο Λοκάρνο (Locarno) της Ελβετίας. Μετά από έναν ολόκληρο μήνα καθημερινών σχεδόν συζητήσεων, ο Καφιέρο συνειδητοποίησε την πλήρη ταύτισή του με τις απόψεις του Μπακούνιν, έχοντας από τις πρώτες κιόλας συζητήσεις πειστεί απόλυτα για το απαράδεκτο του εξουσιασμού που απέπνεε η λεγόμενη «δικτατορία του προλεταριάτου» των Μαρξ και Ένγκελς: «από τα πρώτα κιόλας λεπτά των μεταξύ μας συζητήσεων, καταλάβαμε και οι δύο μας ότι βρισκόμασταν σε απόλυτη ταύτιση αρχών». Έχοντας ήδη χαρακτηρίσει την κομμουνιστικό πρόγραμμα των Μαρξ και Ένγκελς «κολοσιαίο αντιδραστικό παραλογισμό», σε μία επιστολή του προς τον Ένγκελς με ημερομηνία 19 Ιουνίου 1872 ο Καφιέρο έγραψε το περίφημο «η Ιταλία θα υποδεχθεί με αγαλλίαση τον θάνατο του Γενικού Συμβουλίου».

Το Δελτίο της «Ομοσπονδίας της Ιούρα»

Στην συνέχεια ο μόλις 26χρονος Καφιέρο προήδρευσε (με γραμματέα τον Αντρέα Κόστα, Andrea Costa, 1851 – 1910) στο Α συνέδριο του ιταλικού τμήματος της «Διεθνούς» που έγινε στο Ρίμινι (Rimini) στις 4 – 6 Αυγούστου 1872 και το οποίο τοποθετήθηκε παμφηφεί υπέρ του Μπακούνιν και της «Ομοσπονδίας της Ιούρα» («Federation jurassienne», που συσπείρωνε τους αναρχικούς της «Διεθνούς»), διακόπτοντας κάθε σχέση με τον «εξουσιαστικό γερμανικό κομμουνισμό» (όπως ορθά τον είχε χαρακτηρίσει ο ίδιος ο Μπακούνιν, προμαντεύοντας τον ολοκληρωτισμό των μαρξιστο-λενινιστικών καθεστώτων του 20ου αιώνα) του λονδρέζικου «Γενικού Συμβουλίου» της «Διεθνούς». Ο Μπακούνιν άλλωστε, απευθυνόμενος στους Ιταλούς εργάτες, είχε τοποθετηθεί με σαφήνεια υπέρ της υποχρέωσης να ενταχθούν σε οργανωμένη δράση ακόμα και εκείνοι που θέλουν να ορίζονται ως αναρχικοί: «εάν ο καθένας σας δρα μεμονωμένα και μόνο με την δική του πρωτοβουλία, σίγουρα όλοι σας θα παραμείνετε για πάντα ανίσχυροι. Αντίθετα, θα κάνετε ισχυρή την παρουσία σας όταν οργανωθείτε όλοι μαζί, ενώνοντας τις δυνάμεις σας, άσχετα με το πόσο ελάχιστες αυτές φαίνονται να είναι, όταν θα κάνετε επιτέλους μια αρχή πραγματικού αγώνα, μέσα σε μια και ενιαία συλλογική δράση, η οποία θα εμπνέεται από μία και ενιαία ιδέα, από έναν και ενιαίο στόχο, από μία και ενιαία θέση».

Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΗΣ «LA BARONATA»

Το καλοκαίρι του 1873, ενώ είχε ήδη δηλώσει ότι θέτει την περιουσία του στην υπηρεσία του Μπακούνιν, προσπάθησε να υλοποιήσει το όραμα για ύπαρξη ενός παγκόσμιου στρατηγείου για την διάδοση της αναρχικής επανάστασης, και για

τον σκοπό αυτόν πούλησε όλη την ακίνητη περιουσία του στην νότια Ιταλία και με τα χρήματα αγόρασε για λογαριασμό του Μπακούνιν το αγρόκτημα «La Baronata» στο Minusio του Λουκάρνο της Ελβετίας, το οποίο σχεδίαζε να καθιερώσει ως ασφαλές καταφύγιο για όλους τους επαναστάτες που καταδιώκονταν από τις διάφορες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Το σχέδιο όμως έμεινε στην μέση μετά από τον αρχικό ενθουσιασμό που είχε ωθήσει στην ανέγερση ενός πρόσθετου κτιρίου, την κατασκευή μιας τεχνητής λίμνης, το φύτεμα σπυροφόρων δέντρων και την αγορά μιας αγελάδας, δύο αλόγων και μιας άμαξας. Αιτία ήταν η ερωτική αντιζηλία του Κάρλο Γκαμπούτσι προς τον ίδιο τον Μπακούνιν, με κέντρο την σύζυγο του τελευταίου Αντωνία Κβιάτκοβσκα (Antonina Kwiatkowska), αντιζηλία που εξώθησε τον Γκαμπούτσι να διαβάσει στα μέσα του Ιουλίου 1874 τον Μπακούνιν ότι είχε δήθεν εκμεταλλευθεί την γενναιοδωρία του Καφιέρο.

Ο Καφιέρο, που μόλις είχε επιστρέψει από την Ρωσία, όπου είχε νυμφευθεί την επαναστάτρια Ολυμπία Κουτούζοφ (Olímpia Kutusov) για να της ανοίξει δρόμο για φυγή και εγκατάσταση στην Ελβετία, ενώ αρχικά τάχθηκε με το μέρος του Μπακούνιν, δήλωσε τελικά ότι θεωρεί τον εαυτό του εξαπατημένο και τον Μπακούνιν «φίλο των υλικών απολαύσεων», καθώς και ότι την υπόλοιπη περιουσία του θα την ξοδέψει όχι πια στο «La Baronata», αλλά για αγορά όπλων για την ποθούμενη επανάσταση στην Ιταλία (είχε ήδη αγοράσει 250 τουφέκια και περίστροφα). Τελικά, στις 25 Ιουλίου 1874 ο προσβεβλημένος Μπακούνιν, που αργότερα περιέγραψε εκείνες τις ημέρες σαν «μία πραγματική κόλαση», μεταβίβασε την ιδιοκτησία του αγροκτήματος στον Καφιέρο και έφυγε για την ύπαιθρο της Μπολόνια (Bologna), αποφασισμένος να πεθάνει στα οδοφράγματα (η εξέγερση που επιχείρησαν εκεί οι «μπακουνικοί» τον αμέσως επόμενο μήνα καταπνίγηκε εύκολα από τις αρχές μετά από προδοσία μάλιστα των ίδιων των χωριατών για το καλό των οποίων αγωνίζονταν οι επαναστάτες, όλοι οι αρχηγοί κλείστηκαν στις φυλακές και ο Μπακούνιν μόλις την τελευταία στιγμή κατόρθωσε να διαφύγει μεταμφιεσμένος σε ρωμαιοκαθολικό ιερέα, βλ. Drake, σελ. 35 – 36).

Η εφημερίδα «La Plebe»

Μετανιωμένος ο Καφιέρο για την αδικία προς τον Μπακούνιν φρόντισε σχεδόν αμέσως ν' αποκατασταθεί η φιλία τους, όμως ο «πατριάρχης του Αναρχισμού» ήταν πια στα τελευταία του, καθώς είχε κλονιστεί σοβαρά όχι μόνο η υγεία του, αλλά και ό,τι είχε απομείνει από την ψυχική του αντοχή (πέθανε τελικά στις 1 Ιουλίου 1876). Το 1875 ο Καφιέρο, που είχε πουλήσει το «La Baronata» για να χρηματοδοτήσει τις επαναστατικές δραστηριότητες, εντάχθηκε στην εκδοτική ομάδα της πρώτης ημερήσιας σοσιαλιστικής εφημερίδας «La Plebe», την οποία εξέδιδε από το 1868 μέχρι το 1883 ο Ενρίκο Μπινιάμι (Enrico Bignami, 1844 – 1921) και τον Νοέμβριο του 1875 στο άρθρο του «Οι καιροί δεν είναι ώριμοι ακόμα» κατέθεσε μία εκπληκτική περιγραφή της προσωπικής του θέασης του ζητήματος της επανάστασης, τονίζοντας ότι για τον πολύ κόσμο ποτέ κανείς καιρός δεν είναι ώριμος για επανάσταση, και μόνη εξαίρεση αποτελούν εκείνοι που είναι ικανοί και πραγματικοί επαναστάτες. Οι περισσότεροι από εκείνους που παριστάνουν τους επαναστάτες δεν είναι παρά άνθρωποι που κοροϊδεύουν τον ίδιο τους τον εαυτό, ποζάροντας απλώς ως τέτοιοι, ενώ όχι μόνον δεν είναι, αλλ' επιπροσθέτως ανήκουν σε αυτό που πρέπει ν' ανατραπεί. Απλώς περιορίζονται στο να γκρινιάζουν για τα κοινωνικά προβλήματα, μη θέλοντας όμως ποτέ να οργανωθούν στην προοπτική μιας συστηματικής προσπάθειας διόρθωσής τους μέσα από την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση που λέγεται επανάσταση, αλλ' αντιθέτως την εχθρεύονται γιατί τους αφαιρεί το προνόμιο να πατούν σε δύο βάρκες. Στο τέλος του άρθρου του ο Καφιέρο τόνιζε ότι δεν υπάρχει καλύτερη ώρα για να

ξεκινήσει επιτέλους ο αγώνας για την σωτηρία «του μεγαλύτερου τμήματος της ανθρωπότητα που μέχρι τώρα σέρνεται δίχως σκέψη, δίχως αξιοπρέπεια και δίχως πραγματική ζωή».

ΕΜΠΡΑΚΤΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Τον χειμώνα 1876 – 1877 συνεργάστηκε στενά με τον Μαλατέστα για τον καλό σχεδιασμό πράξεων «έμπρακτης προπαγάνδας» («propagande par le fait», δηλαδή παραδειγματικής δράσης που αποσκοπούσε να εξωθήσει τον λαό σε εξέγερση), οι οποίες θα έφερναν ξανά στο προσκήνιο την επαναστατική προοπτική και θα «ξέπλεναν την ντροπή» της αποτυχημένης απόπειρας του Αυγούστου 1874 στην Μπολώνια. Στον επικήδειο που εκφώνησε στην κηδεία του Γκιουζέπε Φανέλι που είχε πεθάνει στις 5 Ιανουαρίου 1877 από φυματίωση, υπήρξε επικός, αλλά και προφητικός για το ίδιο του το μέλλον, με τα λόγια: «Φίλοι, ας επισπεύσουμε την επανάσταση. Γιατί, όπως βλέπετε, οι σύντροφοί μας πεθαίνουν στις φυλακές και την εξορία ή τρελλαινούνται από τις βαθιές τους λύπες».

Η ώρα για την πρώτη πράξη «έμπρακτης προπαγάνδας» έφθασε βεβιασμένα τον Απρίλιο του 1877, όταν μαζί με τους Μαλατέστα, Σετσαρέλι (Ceccarelli), τον ρώσο Στεπνιάκ (Sterpiak) και 30 ακόμη συντρόφους του, επεχείρησε αναρχική εξέγερση στην επαρχία του Μπενεβέντο (Benevento), έχοντας ξοδέψει τα τελευταία του χρήματα, μόνον 6.000 φράγκα από εσπευσμένη εκποίηση περιουσιακών του στοιχείων, για αγορά όπλων. Με την μεσολάβηση ενός πρώην γκαριμπαλτινού αγωνιστή, του Σαλβατόρ Φαρίνα, είχαν ήδη στρατολογήσει από τον χειμώνα 80 περίπου χωρικούς, όμως ο Φαρίνα ήταν τελικά παλιάνθρωπος, και αφού αφάιμαξε οικονομικά τους ρομαντικούς επαναστάτες, στο τέλος τους κατέδωσε έναντι μιας ακόμη γερής αμοιβής στον υπουργό Νικοτέρα και έφυγε για την Αμερική, όπου άλλαξε όνομα και χάθηκαν τα ίχνη του ώστε να μην μπορεί να τον τιμωρήσει η «Διεθνής». Οι προσχωρήσαντες στην συνομωσία χωρικοί κατέληξαν όλοι στα χέρια των καραμπινιέρων, και οι καταδοθέντες αναρχικοί υποχρεώθηκαν σε πρόωρη και βεβιασμένη υλοποίηση του σχεδίου τους, παρά το ότι στα βουνά τα χιόνια δεν είχαν λειώσει ακόμα και τα περισσότερα μονοπάτια δεν ήταν ακόμα βατά.

Ο ρώσος Καρφτσίνσκι, με πλαστό διαβατήριο που τον παρουσίαζε σαν «Ρούμπελφ, έμπορο από την Χερσώνα» έφθασε στις αρχές του Απριλίου μαζί με μία συντρόφισσά του στο Σαν Λούπο, κεφαλοχώρι της επαρχίας του Μπενεβέντο, νοίκιασε ένα σπίτι όπου μετέφερε τα όπλα της ομάδας και σιγά – σιγά οι ειδοποιημένοι αγωνιστές έφθαναν εκεί από διάφορα μέρη της Ιταλίας και εξοπλιζονταν: «λίγες μέρες αργότερα, παρουσιάζονται κάτι άγνωστοι. Φαίνεται ότι έρχονται από παντού. Έχουν όλοι τους δώσει ραντεβού σε μια ταβέρνα στα περίχωρα. Όλα αυτά αρκούν για να φυπνήσουν την καχυποψία των αρχών. Ένα βράδυ, ένα απόσπασμα καραμπινιέρων συναντά πέντε άτομα, τα οποία, στην εντολή να σταματήσουν, απαντούν με μία ομοβροντία, που τραυματίζει δύο καραμπινιέρους. Και άλλη ατυχία! Διότι την ίδια στιγμή, και σε μικρή απόσταση από εκεί, σύμπασα η ομάδα βρίσκεται σε σχηματισμό μάχης. Πρέπει κάτι να κάνουν! Ξεκινούν βιαστικά. Συνοδευόμενοι από τρία μουλάρια με τις κόκκινες σημαίες μπροστά, καμμιά τριανταριά μέλη της Διεθνούς παίρνουν κάτι κακοτράχαλα μονοπάτια. Δεν τίθεται ζήτημα να αποπειραθούν έστω και στο παραμικρό στο ίδιο το Σαν Λούπο, αλλά να καταφύγουν στα βουνά και να διατρέξουν την περιοχή, μήπως και ξεσηκώσουν τους χωρικούς. Ο στόχος; Να διαβούν τα όρη Ματέζε και να περάσουν στην επαρχία του Καμπομπάσσο, στα Αβρούζια, όπου φαίνεται σίγουρη η εξέγερση...» (Nataf, σελ. 69).

Στις 8 Απριλίου η ομάδα εισέβαλε στο χωριό Λετίνο (Letino) της επαρχίας Σεζέρτε, κατέλαβε δίχως ούτε έναν πυροβολισμό το κοινοτικό γραφείο υπό τις επευφημίες πολλών χωρικών, πήρε από τον γραμματέα όλους τους τίτλους χρεών και άλλα ανάλογα έγγραφα και τα έκαψε στην πλατεία του χωριού μαζί με ένα πορτραίτο του βασιλιά Βίκτωρα Εμμανουήλ του Β και μοίρασε επίσης όπλα και τρόφιμα από τις κοινοτικές αποθήκες. Έπειτα ο ίδιος ο Καφιέρο έβγαλε λόγο προς τους χωρικούς, στον οποίο κατήγγειλε τους πλούσιους και την φορολογία και τους ανακοίνωσε την ύπαρξη ενός παγκόσμιου κινήματος που αγωνίζεται για την αναρχία, την ελευθερία, την δικαιοσύνη και μία εντελώς νέα κοινωνία δίχως κράτος, αφέντες, δούλους, στρατιώτες και γαιοκτήμονες. «Για τους χωρικούς, έχει έλθει ο κόσμος ανάποδα. Ο Καφιέρο είναι ένας σινιόρε. Κολοντυμένος, ομορφάντρας με καστανή γενειάδα, εντυπωσιάζει. Δεν είναι όμως ο μόνος που μίλησε. Ο παπάς της εκκλησίας του Λεντίνο, ένας καλοκάγαθος εβδομηντάρης γέροντας, κάποιος Φορτίνι, κηρύσσει και αυτός την ευαγγελική αδελφосύνη. Ο Τύπος θα πει αργότερα ότι οι επαναστάτες εξανάγκασαν τον εφημέριο. Όμως φαίνεται ότι δεν ήταν καθόλου έτσι» (Nataf, σελ. 70).

Το επόμενο πρωί οι επαναστάτες προχώρησαν στην «απελευθέρωση» ενός ακόμα χωριού, του Γκάλλο (Gallo), όπου, καθώς αρκετοί χωρικοί έδειξαν διάθεση να αντισταθούν, υποχρέωσαν τον παπά, κάποιον Ταμαμπούρι, να μαζέψει τους

κατοίκους και να τους πει «Μην φοβάστε. Θα αλλάξει η κυβέρνηση και θα γίνει ένα κάψιμο χαρτιών και τίποτε περισσότερο». Ακολούθησε και εκεί συζήτηση για την κοινωνική επανάσταση και οι επαναστάτες μοίρασαν όσα χρήματα βρήκαν στα γραφεία του Δημοσίου Ταμείου και έκαψαν μερικούς τίτλους ιδιοκτησίας γαιοκτημόνων και το καθιερωμένο πορτραίτο του βασιλιά. Φεύγοντας από το «απελευθερωμένο» Γκάλλο, οι επαναστάτες πιάστηκαν από άγρια χιονοθύελλα και μετά από λίγο, παγωμένοι, κατάκοποι και πεινασμένοι, παγιδεύτηκαν στις 11 Απριλίου σε ένα αγρόκτημα από τον πολυπληθή στρατό του καθεστώτος (αποσπάσματα πεζικού, έναν λόχο βερσαλλιέρων και ίλες ιππικού). Προσπάθησαν να αντισταθούν και να πεθάνουν ως μάρτυρες της Ελευθερίας αλλά των περισσότερων τα όπλα ήταν μουσκεμένα και δεν εκपुरσοκρότησαν. Οι περισσότεροι πιάστηκαν επιτόπου, ενώ καμμιιά δεκαριά, όντας ικανοί να πυροβολήσουν, κατόρθωσαν να διαφύγουν για λίγες μόνον ώρες, μέχρι που πιάστηκαν από τους ίδιους τους χωρικούς τους οποίους είχαν... «απελευθερώσει» και παραδόθηκαν στον στρατό. Η «έμπρακτη προπαγάνδα» των 30 περίπου αναρχικών είχε διαρκέσει μόλις 6 ημέρες, αλλά παρήγαγε μια ισχυρότατη συμβολική φόρτιση, ως πείραμα ανοίγματος στην βία και απόδειξη ότι οι επαναστάτες οφείλει «να μπορεί να εκβιάσει τα γεγονότα»: «οι αναρχικοί δεν θα ήταν πια ακίνδυνοι ονειροπόλοι, θα έκαναν να τρέμει ο μπουρζουάς» σημειώνει ο Nataf (σελ. 71).

ΦΥΛΑΚΗ ΚΑΙ ΔΙΚΗ

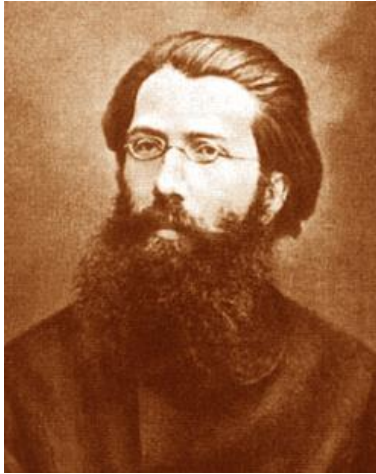
Έχοντας μείνει έναν περίπου χρόνο στην φυλακή, οι συλληφθέντες παραπέμφθηκαν τελικά τον Αύγουστο του 1878 σε δίκη με βαρύτερες κατηγορίες (συνομοσία κατά του κράτους, ένοπλη εξέγερση, εμπρησμό, καταστροφή κρατικής περιουσίας, ληστεία, τραυματισμό των δύο καραμπινιέρων εκ των οποίων ο ένας είχε αργότερα υποκύψει στα τραύματά του) και κάτω από την αντι-αναρχική υστερία του καθεστωτικού Τύπου, που τους κατηγορούσε για «αιματολαγνεία» («libidine di sangue»). Απαλλάχτηκαν όμως όλοι εν μέσω πανηγυρισμών 2.000 ομοϊδεατών τους, όταν πριν από λίγες ημέρες πέθανε ο βασιλιάς Βίκτωρ Εμμανουήλ και ο νέος βασιλιάς Ουμβέρτος ο Α' χορήγησε γενική αμνηστία, με αποτέλεσμα να αφεθούν όλοι ελεύθεροι μετά από 16 μήνες προφυλάκισης.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ «ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ» ΤΟΥ ΜΑΡΞ

Στην φυλακή, ο Καφιέρο διάβασε την γαλλική μετάφραση του Κεφαλαίου και αποφάσισε να γράψει σχόλια. Μέχρι την αποφυλάκισή του είχε ήδη έτοιμο ένα ολόκληρο βιβλίο, το οποίο άρχισε να δημοσιεύει ο ίδιος σε συνέχειες στον «Πληβείο» του Μιλάνου από τον Φεβρουάριο του 1879 και τελικά στις 20 Ιουνίου το εξέδωσε σε έναν τόμο με τίτλο «Il Capitale di Carlo Marx brevemente compendiato da Carlo Cafiero, Libro Primo, Sviluppo della produzione capitalista». Παρόλο που οι μαρξιστές, με επικεφαλής τον Ζολ Γκεντ, είχαν χλευάσει και καταγγείλει με βιαιότητα την απόπειρα στο Μπενεβέντο, το βιβλίο ήταν ένας ύμνος στο έργο του Μαρξ και αναβάθμισε σημαντικά την έως τότε εικόνα του Μαρξισμού στην Ιταλία. Ο συγγραφέας έστειλε μάλιστα δύο αντίτυπα στον ίδιο τον Μαρξ και απέσπασε τα προσωπικά του συγχαρητήρια.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ

Λίγο μετά την απελευθέρωσή του, ο 30χρονος πια Καφιέρο έφυγε για την Μασσαλία (Marseilles), όπου εργάστηκε για λίγο σε ένα εστιατόριο ως μάγειρος, ωστόσο μετά από λίγο συνελήφθη για μία ακόμη φορά μαζί με τον Μαλατέστα και, έπειτα από μία σύντομη παραμονή τους στις φυλακές, απελάθηκαν και το 1879 αναζήτησαν καταφύγιο στην Γενεύη της Ελβετίας, όπου ζούσαν τότε πολλοί κυνηγημένοι αναρχικοί. Εκεί ο Καφιέρο γνωρίστηκε με τον μόλις αποφυλακισμένο επαναστάτη Αμιλκάρε Τσιπριάνι (Amilcare Cipriani, 1844 – 1918) και με τον Ρώσο θεωρητικό του Αναρχισμού πρίγκιπα Πιότρ Κροπότκιν (Pyotr Kropotkin, 1842 – 1921, που τότε εξέδιδε την εφημερίδα «La Revolte»), ενώ σε συνεργασία με τον αναρχικό συγγραφέα και γεωγράφο Ελισαίο Ρεκλύ (Elisee Reclus, 1830 – 1905) δρομολόγησε την έκδοση του σημαντικότερου δοκιμίου του Μπακούνιν «Θεός και Κράτος», στο οποίο συνέγραψε την εισαγωγή μαζί με τον Αντρέα Κόστα (τον αρχηγό της «μπακουνικής» απόπειρας εξέγερσης στην Μπολόνια το 1874, που είχε αποφυλακιστεί το 1876) και φυσικά συνέχισε να συγγράφει: «ο Καπιταλισμός, αφού σακάτεψε και ακρωτηρίασε τον εργάτη με τον καταμερισμό της εργασίας, αφού τον περιόρισε μόνο σε μια μερική δημιουργία, μάς εξαναγκάζει να παρακολουθήσουμε ένα ακόμη πιο θλιβερό θέαμα. Αρπάζει από τα χέρια του εργάτη εκείνο το μοναδικό εργαλείο που του θύμιζε ακόμα την τέχνη του, την παλιά του κατάσταση του ολοκληρωμένου ανθρώπου και το εμπιστεύεται στη μηχανή. Από το σημείο αυτό και μετά ο καπιταλιστής δεν χρειάζεται πια τον εργάτη, παρά μόνον ως σκλάβο των μηχανών του».

Ο

Κάρλο Καφιέρο γύρω στα 1870

Λίγο μετά την συνεργασία των δύο ανδρών, και ενώ είχε ήδη ξεκινήσει ένα ακόμα βιβλίο ερμηνείας της σκέψης του Μαρξ, κατήγγειλε τον Δεκέμβριο του 1880 τον «ρεφορμισμό», επειδή ο Κόστα, αφού πρώτα είχε αρνηθεί να συμμετάσχει στην «έμπρακτη προπαγάνδα» του Μπενεβέντο το 1877, άρχιζε τώρα μέσα από την εφημερίδα του «Εμπρός!» («Avanti!») να τοποθετείται ανοικτά υπέρ ενός Σοσιαλισμού ενταγμένου στην κοινοβουλευτική νομιμότητα. «Ο Καφιέρο πρότεινε αντίθετα την άμεση επαναστατική δράση. Γι' αυτόν, το πρώτο βήμα της διαδρομής τους έπρεπε να είναι η καταστροφή της επικρατούσας τάξης. Οι λέξεις όφειλαν να σημαίνουν κάτι. Και ο Σοσιαλισμός ή σήμαινε επανάσταση, ή δεν σήμαινε τίποτε απολύτως. Ο ορισμός που έδινε στον όρο ο Κόστα τον έκανε συνώνυμο του Καπιταλισμού και άρα τον αποδείκνυε εχθρό του Σοσιαλισμού... Μιλώντας για δράση, ο Καφιέρο δεν εννοούσε να στέλνονται σοσιαλιστές αντιπρόσωποι στα έδρανα του κοινοβουλίου... υποστήριζε ότι η βία κατά του καθεστώτος ήταν προϋπόθεση της επανάστασης. Ότι στην πραγμάτωση μίας πραγματικής σοσιαλιστικής επανάστασης κάποιοι συγκεκριμένοι άνθρωποι όφειλαν να θανατωθούν. Οι καπιταλιστές και οι λακέδες τους δεν θα εγκατέλειπαν ήσυχα και διακριτικά το ιστορικό προσκήνιο. Θα αντιστέκονταν, και η αντίστασή τους θα έπρεπε να κατανικηθεί. Ο Κόστα κάποτε είχε κατανοήσει αυτές τις αλήθειες, αλλά τώρα πια τις είχε λησμονήσει... κάθε δράση ενάντια στο σύστημα, υποστήριζε ο Καφιέρο, προήγαγε την επανάσταση» γράφει ο Drake (σελ. 47 – 48).

Στους πρώτους μήνες του 1881 δημοσίευσε σειρά άρθρων του με τίτλο «Για την Επανάσταση» («Sulla Rivoluzione») στην διαβρωμένη από τις αρχές εφημερίδα «Η Κοινωνική Επανάσταση» («La Revolution Sociale») του Saint Cloud της Γαλλίας, όπου συνέχισε την πολεμική ενάντια στους ρεφορμιστές σοσιαλιστές: «ο υποβιβασμός του προγράμματός μας σε κοινοβουλευτισμό ισοδυναμεί με συνθηκολόγηση με τον εχθρό, με αναδίπλωση της πολεμικής μας σημαίας, με εξαπάτηση του λαού και με καταγγελία της ίδιας της επανάστασης». Έχοντας συλληφθεί και φυλακιστεί από τις ελβετικές αρχές για μία ακόμη φορά, όπως και οι υπόλοιποι αναρχικοί που δραστηριοποιούνται στην χώρα, με αφορμή την δολοφονία του τσάρου Αλεξάνδρου του Β στις 13 Μαρτίου 1881 από τους «ναρτονικούς», με κλονισμένη την υγεία του, αδυνατισμένος και κάτωχος πια ο Καφιέρο έκανε τον Ιούνιο μία ακόμα επίθεση κατά των ρεφορμιστών με ανοικτή επιστολή του που δημοσιεύθηκε στις 21 Ιουλίου στο «Il Grido del Popolo» (και στην οποία κατήγγειλε για πρώτη φορά προσωπικά τον Κόστα ως «αποστάτη και λιποτάκτη από τον επαναστατικό και λαϊκό αγώνα», «καριερίστα» και «προδότη»).

Τον Σεπτέμβριο του 1881 έφυγε από την Ελβετία και εγκαταστάθηκε για λίγο στο Λονδίνο, όπου είχαν βρει καταφύγιο και άλλοι ομοϊδέατες του, μεταξύ των οποίων και ο Κροπότκιν (το ερμηνευτικό έργο που είχε ξεκινήσει αναφορικά με την σκέψη του Μαρξ, υπό μορφή διαλόγων ανάμεσα σε δύο χαρακτήρες εκ των οποίων ο ένας λεγόταν «Crepafame», δηλαδή έτοιμος να πεθάνει από την πείνα, και ο άλλος «Succhiasangue», δηλαδή αιματοπότης, είχε κατασχεθεί τον Σεπτέμβριο του 1881 από την αστυνομία του Lugano και συνεπώς είχε για πάντα χαθεί). Στο Λονδίνο, όπου στα τέλη του 1881 δημοσίευσε ένα ακόμη «αναρχοκομμουνιστικό» βιβλίο του, το «Αναρχία και Κομμουνισμός» («Anarchy and Communism») που είχε συγγράψει στην Ελβετία, ο Καφιέρο άρχισε να εκδηλώνει τα πρώτα συμπτώματα μιας αρχικά ελαφριάς παράνοιας, η οποία τελικά εκδηλώθηκε σε κανονική παραφροσύνη όπως θα δούμε παρακάτω, καθώς ένοιωθε (ωστόσο όχι αδικώς τις μισές τουλάχιστον φορές) ότι συνεχώς βρισκόταν υπό παρακολούθηση. Στις αρχές του 1882 δεν

εμπιστευόταν πια κανέναν, είχε κάνει μία απόπειρα αυτοκτονίας, θεωρούσε όλους σχεδόν τους ομοϊδέατες του «κατάσκοπους» και μιλούσε μόνο με τον φίλο του Μαλατέστα, τον οποίο όμως κι αυτόν συναντούσε μόνο στο μέσον του Hyde Park και του μιλούσε σχεδόν ψιθυριστά στο αυτί (Drake, σελ. 53).

ΠΑΡΑΦΡΟΣΥΝΗ

Τον Μάρτιο του 1882 επέστρεψε στην Ιταλία, αλλά σχεδόν αμέσως, στις 5 Απριλίου, συνελήφθη «προληπτικά» για μία ακόμη φορά και δίχως να του έχει απαγγελθεί η παραμικρή κατηγορία. Σε λιγότερο από έναν μήνα της νέας κράτησής του, εκδήλωσε τελικά στις 2 Μαΐου μία άγρια κρίση, στην διάρκεια της οποίας προσπάθησε για μία ακόμη φορά ν' αυτοκτονήσει κόβοντας τις φλέβες του. Η είδηση περί ενός πολιτικού κρατουμένου που παρέμενε αναίτια στις φυλακές παρά την κλονισμένη του φυσική και ψυχική υγεία, προκάλεσε έντονες λαϊκές διαμαρτυρίες που μετά από λίγο υποχρέωσαν τις αρχές να αποφυλακίσουν τον Καφιέρο, ζητώντας του όμως να επιλέξει ανάμεσα στην υπό περιορισμούς διαβίωση στην γενέτειρά του Μπαρλέτα ή στην δια βίου εξορία στην Ελβετία. Εμπύρετος και ψυχικά εξουθενωμένος επέλεξε τελικά την εξορία, πήγε στο Chiasso, όπου όμως για μία ακόμη φορά προσπάθησε ανεπιτυχώς να αυτοκτονήσει, για να καταλήξει τελικά υπό την προστασία του παλαιού προσωπικού φίλου του Μπακούινι Εμίλιο Μπελέριο (Emilio Bellerio), στο σπίτι του τελευταίου στο Λοκάρνο.

Στις αρχές του Φεβρουαρίου 1883 αναχώρησε ξαφνικά για την Φλωρεντία, όμως στις 8 του μήνα χάθηκαν τα ίχνη του κοντά στο Fiesole και μετά από λίγο βρέθηκε από χωρικούς ολόγυμνος, παγωμένος, σε άθλια κατάσταση κατατονικής εμβροντησίας, παραδόθηκε στην αστυνομία και με γνωμάτευση ιατρού κλείστηκε στο άσυλο φρενοβλαβών «San Bonifazio» της Φλωρεντίας. Τον Σεπτέμβριο του επόμενου έτους, η ρωσίδα σύζυγός του Ολυμπία Κουτούζοφ έφθασε από την πατρίδα της για να τον φροντίσει και το 1886 τον μετέφερε σε ένα πιο ανθρώπινο ψυχιατρείο στην Ίμολα, όπου η κατάστασή του έδειξε προσωρινά να βελτιώνεται. Τον Νοέμβριο του 1887 η Ολυμπία έβγαλε από το άσυλο με ευθύνη της τον Κάρλο και έζησαν μαζί για κάποιους μήνες, αρχικά στην Ίμολα και μετά στην Μπολώνια, όπου τον φρόντισε με αγάπη για περίπου δύο χρόνια, παρά το γεγονός ότι εκείνος γινόταν εξαιρετικά βίαιος απέναντί της στις στιγμές που πάθαινε κρίση.

Το φθινόπωρο του 1889, με την ψυχική του υγεία να δείχνει ότι έχει βελτιωθεί, το ζευγάρι προσπάθησε να επανεγκατασταθεί στην ιδιαίτερη πατρίδα του Κάρλο, την Μπαρλέτα, όμως τα αδέρφια του έδειξαν εχθρότητα και εξ αυτών μόνο ο Πιετραντόνιο (Pietrantonio) δέχθηκε τελικά να τους φιλοξενήσει στο σπίτι του μετά από μία μακρά παραμονή τους σε ένα φθηνό ξενοδοχείο. Μετά από έναν χρόνο όμως, η ψυχική υγεία του Κάρλο χειροτέρευσε και τελικά το 1891 με την έγκριση της Ολυμπίας κλείστηκε για μία ακόμη φορά σε άσυλο φρενοβλαβών, στην Νοτσέρα Ινφεριόρε (Nocera Inferiore), από το οποίο δεν βγήκε ποτέ, αφού πέθανε έγκλειστος, από φυματίωση, την Κυριακή 17 Ιουλίου του έτους 1892, σε ηλικία μόλις 45 ετών.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ

Αργότερα ο Μαλατέστα τίμησε την μνήμη του Καφιέρο σε μία επιστολή του προς τον Serafino Mazzotti με έπαινο στην ανιδιοτέλειά του, την αυτοθυσία του, το μεγαλείο του και την αγάπη του για την ελευθερία των ανθρώπων. Πριν καν πεθάνει μάλιστα, ενόσω ακόμα έσβηνε αργά στα ψυχιατρικά άσυλα, οι αναρχικοί ανακήρυξαν τον Καφιέρο «μάρτυρα του αναρχοκομμουνισμού», προς τιμή του συνέθεσαν ποιήματα και τραγούδια και ζωγράφισαν πίνακες, οι ομάδες αρκετών περιοχών (στο Λιβόρνο, την Ανκόνα, το Σαν Ρέμο, την Ραβένα και την Νέα Υόρκη) έφεραν το όνομά του, ενώ στις οικογένειές τους έγινε συνήθεια επί πολλές δεκαετίες να δίνεται ως όνομα στα αγόρια το επίθετο του Καφιέρο.

Βλάχης Γ. Ρασιιάς, 2007

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Dada Adriana, «L' anarchismo in Italia: fra movimmento e partito», Milan, 1984, όπου περιέχεται η περίληψη της ομιλίας «Anarchia e comunismo» του Καφιέρο στο Συνέδριο της Ομοσπονδίας του Ιούρα

Drake Richard, «Apostles and Agitators», New York, 2003

Nataf Andre, «Η καθημερινή ζωή των αναρχικών στην Γαλλία», Αθήνα, 1994

Πηγή: Άνω Θρώσκω